

Bigami- lovens engelske ofre

AV GERDA VISLIE
ULF AAS (tegning)

«Bigamiloven» — som Aftenposten har omtalt i to tidligere artikler — rammet ikke bare norske kvinner. De engelske og amerikanske kvinnene som nordmenn giftet seg med under tjenesten utenfor Norge i krigstiden — selv om de var gift hjemme i Norge — opplevde også personlige tragedier. Hvor mange kvinner som alt i alt ble ofre for den famøse «provisoriske anordningen», eller Lex Nygaardsvold, vil vel aldri bli kjent. Men tallet 1000 er i hverfall ikke for høyt.

Vi har spurt ambassader A. Smith-Meyer, som var i marinen under krigen med stasjon i Liverpool, om hans og andre nordmenns syn på bigamiloven som kom i april 1942, og om han senere under sin utenrikstjeneste i England muligens fikk kjennskap til konsekvenser loven medførte der.

— Jeg kan godt huske den reaksjon den såkalte Lex Nygaardsvold ble møtt med i min omgangskrets den gangen, forteller Smith-Meyer. — Selv var jeg ombord i en norsk korvett i slaget om Atlanterhavet, og var stasjonert i Liverpool. Gjennom jungeltelegrafene fra London ble vi kjent med vedtaket om denne loven. Vi var ikke alltid begeistret for det som skjedde i regjeringskontorene i London.

«Bigamiloven» ble livlig diskutert. Den styrket ikke vår tillit til administrasjonen i London. Jeg husker også at vi spøkte med at loven måtte ha hatt sitt utspring i en eller annen høyranget person i London-kretsen som gjerne ville gifte seg på ny.

MANGE år senere kom jeg tilbake til Liverpool, og arbeidet der fra 1970 til 1975. Jeg fikk da — noe uventet — presentert den britiske konsekvens av Lex Nygaardsvold og de følger den hadde for en engelsk kvinne og hennes barn.

En dag fikk jeg besøk på mitt kontor av en dame i 50-årene. Under og etter krigen hadde hun arbeidet fast i en fabrikk i Liverpool, fortalte hun. Hun var usedvanlig sympatisk, beskjeden og forståelsesfull med tanke på det problemet hun ønsket hjelp til.

Under krigen ble hun — la oss kalle henne «Jane» — forelsket i en norsk flyktning, som ikke la skjul på at han allerede var gift i Norge. Ved hjelp av bigamiloven ble han skilt i England, og kunne inngå fullt lovlig ekteskap med den engelske Jane.

De fikk senere en datter. Da krigen var slutt, reiste ektemannen tilbake til Norge, og hun hørte aldri mere fra ham. I begynnelsen forsøkte hun gjennom forskjellige kanaler å få kontakt, men etterhvert måtte hun se i øynene at han nok var gått tilbake til sin norske familie.

— Ble hun skilt fra ham?

— Nei, og hun søkte heller ikke om skilsmisse. Hun anså seg som lovlig gift med nordmannen, og var fremdeles — etter vel 30 års adskillelse — glad i ham. Hun søkte aldri om barnebidrag eller annen støtte. Datteren følte seg også knyttet til en far hun knapt kunne huske, for moren omtalte ham alltid med lojalitet og varme, og han forble en ønskedrøm i familien. I sine barne- og ungdomsår snakket datteren alltid om en far som var reist til Norge, og at han en dag ville komme tilbake.

Jane og hennes datter hadde nå fått brev fra skifteretten i en sørlandsby i Norge som fortalte at ektemannen var død, og at etterlatte papirer viste at han under krigen hadde inngått ekteskap i England, og at han også hadde en enke og en datter. Om han hadde søkt skilsmisse i Norge, vet jeg ikke noe om, sier Smith-Meyer, og heller ikke om hans norske hustru og barn kjente til det engelske ekteskapet.

JANE ba om hjelp med det problemet hun nå sto overfor, men gjorde det helt klart at hun ikke søkte om arv etter sin mann. Det eneste hun og datteren ba om, var et par fotografier av ham som kunne minne datteren og barnebarna om den norske far og bestefar. Hun fikk tilsendt bilder, sammen med den arvelott som datteren etter norsk lov tilkom.

— Ble det noen slags forbindelse mellom den engelske og norske familien etter denne avsløringen?

— Det ble etablert en forbindelse den gangen, men om den varte, vet jeg ikke. Den engelske datteren besøkte sine halvøstere i Norge, men den norske hustruen ønsket ikke forbindelse med Jane. De var jo begge to uskyldige ofre for den famøse lov-hjemmel.

— Fikk De noen gang under Deres utenrikstjeneste i England høre hvor mange engelske kvinner som ble gift med norske allerede gifte menn?

— Jeg tror aldri det vil bli kjent hvor mange kvinner denne loven ødela tilværelsen for, sier ambassader Smith-Meyer.

03259